

Títelé lirū kε Pøøli uu Korenti pikó n wóí

Lelée ritelé ntí kémee ní we

Kaí ne ritelé foi kewøle-mε n kpíimε, Korenti pikó ápi kóméine. Lë nnya ke Pøøli uu pi wølu uké pi nyisé re uripøø yε ne pi caailenle.

Lë ke ifaac i yë ii n kériinelë yε nní:

1. Pøøli yε lë kuu Yeesu Kirisi itumε n le nkó símisi.
Likei lise kuú ne n náasi yεe re uké mítá yei týesø piké Sáa Uléécaa ne Yeesu Kirisi ceri. Iwe ne ncón yε kémee piyεlε, amá nniñε kuú ne mítá yo kahari (1-7).
2. Pøøli yε Kirisi pikó pεe Korenti-i ní we pise re piké kefa kese ne Yerusalem pikó pεe íwe m má he. Lë ke picø ápi meyá m má, liké pë kai m párlílë yoriyε. Ayu nyεe pilénaanε kari yé n fe ari Yeesu Kirisi nnya m má kecáá kémúñé ró hele (8-9).
3. Pøøli yε nyisé re u alari málε uké pitumε nəamε mewai ne pinnøosimé kési (10-13).

Iyáhaa

- 1 Néé Pøøli yεe Uléécaa mela kémee Kirisi Yeesu utumε m panse, ne urómárecø Timotee. Uléécaa icápinε yεe Korenti-i ní we ne Uléécaa pikó picø nnéí pεe Akayii kétē nnéí kecáá ní we kari ritelé ntí wólu.
- 2 Urósáa Uléécaa ne Upíima Yeesu Kirisi piké ípeeléé nò nyisé ápi kò nkíñniñe nò he.

Pøøli yε Uléécaa pøønesø

3 Tə Uléécaa pakare. Uyee Urópíima Yeesu Kirisi usaa. Uyee íwe ró n tē uu kə mítá yo kémee arókín niňukuse. **4** Uyee ye ntácón nnéí kémee arókín niňukuse uu re tóoké ye kə fe tóké pęree ncón mpehē mpehē kémee n we akó níňukuse yare ke uyé uu arókó n níňukuse mēcə. **5** Ai linyine nnyaa, tə Kirisi íwe iyé icə meyá lele. Limēcə ke Uléécaa uú ne Kirisi tikine uké ne arókín meyá niňukuse. **6** Mpá tən íwe n le, tə i lele re Uléécaa uké ne tó ritiki uké ne náanékín niňukuse uké kə náanéyu lə. Uléécaa un ye arókín n niňukuse, u lale nöké nkýñniye yé nöké ye ne fe nöké ne merócə íwe iyé icə kémee n kahari. **7** Lě nnyaa, tə ne nō tálénle meyíkíyiki. Li we re tə pinyuwé máálénle n̄səne re kani nní irówe icə n le, Uléécaa ye náanékín niňukusene yare kuu arókó n níňukuse mēcə.

8 Pimáreco, tə lale ani ceri re tə Asii keté kémee íwe píima lile. Hái irótisi ií ne tene, ai ró feriyə ari pée m müsu re ári yé pée nfáa rikpá. **9** Amá tő ne pée meyíkíyiki nkpo kukpáhá pikómē masile ari ntókpo yósu. Li lě wale re ári kapə ye ne merócíre n tálē, amá tóké ye ne Uléécaa yee ye pikpəkpo kémee pisoi n yukuse n tálē. **10** Uyee nkpo mmē kémee ró lésə, uyee kə pilésə ró kpáne. Meyíkíyiki karí ne u tálē te u yé kə pilésə tó rikpá. **11** Nő ne kə keyómē yáásile nən ne likémee ró léni. Pisoi meyá ne kerócaá keyómē yáásile, Uléécaa un lě nnyaa ró kpálē. Lě nnyaa ke pisoi meyá api sónti piké tő nnyaa kə Uléécaa pəənese.

Pəəli ye lě kuu n̄ la uké wa conse

12 Leləe rikókəri ró n̄ we ye nní: Ari nkə kerófa-i ne merócíre cési. Kecíre ne kəfa kəse ne asei nyee Uléécaa kémee n léeri karí ne mítá úye inipεε-i

pirókei wa, aí ne tósu nókenémee. Uléécaa kémee kai léeri, ái sisoipipi mewéésesəho-i kai léeri. Uléécaa kəfa kuú ne ró n fénne kémee kai léeri. ¹³ Ai liféé linyine kam nó wólu, lě kani nní n kénéni nən kóméi mémáá. Ne kə tálə te nó kam ani nísəne pikómé kpá ne kétə-pə re ¹⁴ kukéri kukéri nmane kani neni kóméi. Nə nyule re Urópíima Yeesu un píyei m pεemē, li yé tő nnya rikókɔri nó wa yare kai kə nő nnya rikókɔri tó n wainé. ¹⁵⁻¹⁶ Lě kamí ne tálə nnya kamí pεé la re nən Masetuwaani n tósu, kέ nō rilóólú. Nən kə Masetuwaani n leeri, am kə nókenémee pitíki kpá am lisəne mélírū nō he. Kei kani yé pεé ne mágá yo né lέ amí ne Yutee kətē sī. ¹⁷ Yare méwoo kam kemúnjé kē wa, née íye? Née kam mí maa re né lě wa, kəsoipipi mémúnjé kam lě musí nən kéyu ne kəpíre sóne? ¹⁸ Ne Unéléécaa, nsímé mmē kari mesére nō n yóólé nín kéyu ne kəpíre nkó. ¹⁹ Li we re Uléécaa Kəpípi Yeesu Kirisi nsímé ke tó ne Silasi ne Timotee ari nókenémee rin-yóó rín kéyu ne kəpíre nkó. Asei ase kuu má, nyε nyε "εεε". ²⁰ Yeesu yεε mesei lě ke Uléécaa uu mí maa re "εεε" u yé ró wa. Yeesu uyé kari yε kə ne ritiki ari ne Uléécaa ríyu waisε re "εεε" u lě kuu ró mí ma wa. ²¹ Uléécaa uyεε týyεselē te tó ne nnő təké tó ne Kirisi kupéñecə kémee iníñí karii. Uricuruu yεε ró lésε uu ukuwéé-mē yekei. ²² U nwóí kerócéá wale uu Nfáasəne kerómee wai uké ne ró nyíse re u lisəne ne ró ménle. ²³ Uléécaa yε nyánile! In te ne kiraasəle, uké linyine né wa. Am la kέ nō m pəkesi nnya kám nókenémee Korenti-i pεερə. ²⁴ Ai nínaŋε karí ne nō wai re ani ne kəfa tənε. Nə nfatene kémee iníñí piwai máálənle nísəne. Amá tə la re tó ne nnő təké kesē n

keisi liké mpóonare nō n heelē.

2

¹ Am la kē nōanépōo caaisē nnya kam tihō re ám nōkenémee preepōne. ² Néen nkpeni nōanépōo n caaisē, wōo yé pēe nō memáá nē tipōo larukuse, insá nō mpí apəo kam n caaisē? ³ Lē nnya kam titelé tē lē nō wōi re nen piyei n tuipo, ám kapē nō mpí, nōo yé pēe rinépōo n larukuse kēmee meníhe mpóocai yē. Ai céreise re ne ye nen mpóonare m má, li ye kō nōnnénéí mmú n láárúle. ⁴ Ncónj píima kēmee kam pēe we lin kewuu-i né mulú, nen meyíkíyiki téni am ne ritelé tē nō wōlu. Amá ám nō wōi re nōanépōo aké caai, ne nō wōi re ani ceri re ám kusa nō la.

Piké uwaikopékóo akópe sárei

⁵ Asei kecáá in te unyinē ye pisoi apəo caaisē, ái nē kuu wa, amá nōnnénéí apəo kuu caaisē. Am kapē ne rinnákúise nnya, né re nōmenéyā apəo kuu caaisē. ⁶ Lē ke nōmenéyā ani nní u rincóise ye ne u piyē. ⁷ Li nkpeni tu re nöké lē u sárei, ani urikiŋ niŋukuse, mpóocai píima nnyinē nní kapē ne ní ka nké u n lóise nnya. ⁸ Lē nnya kam nō welu re ani n wai liké n nyiselē te nō u lalē. ⁹ Lē nnya kam titelé tē nō ní wōi yee re ne pēe lalē kē nō peē kē yē te nō mīpá yo kēmee ripakare má née áni má. ¹⁰ Nōn úye uakópe n sárei, né ne kō liute sáreile. In te nē ne nnyinē má kē unyinē sárei, ne nō nnya liute pisárei masile yare kai Kirisi kēmee m pise. ¹¹ Ne lē wa re Setani úu kapē ne ncée n yē uké rō feriyē nnya. Li we re tō umela kuú ne n náási n̄sōne nyule.

Lelē Turowaasi-pō Pəəli ripəo n caaisē

12 Kumúñé kpe-i kám Turowaasi-pó Kirisi Nsímé Keciré piyóó ní hápo, Upíima ye ncée né tápilele re kék pinékei wa. **13** Mpá ne lë, tinépóó ye pée caailenle, kám unémárecó Tiiti n yé nnya. Am pée Turowaasi pikó-i yisi am Masetuwaani keté sí.

Yeesu Kirisi yee ye tíyesel kari ye feriyé

14 Uléécaa yee ipakare te, uyee tíyesel kari Yeesu kupéneceo kémee mesére feriyelë tón menáñé-nañé nnóñ sóné. Tó kuu ye ne ritiki pisoi apí ne nípá yei Kirisi ceru yare tulaali kpáhákoo kapi fó. **15** Tó Kirisi utulaali le Uléécaa keyu-i ne pë ke Uléécaa uu n ló ne pepes mpolecee n tíkilé kémee. **16** Tulaali uyee pepes nní mpolecee n tíkilé kecáá kukpáhá kunyine málé, kpees ye usoi ní kpu. Amá ku pë ayu ke Uléécaa uu nní n ló kecáá kukpáhá kunyine le kpees ye nfáa n hë. Lë nnya, wóó keciré yee tulaalë te u yé lipikei pë wa? **17** Tó, ári picó meyá pée Uléécaa nsímé ne n kpéénse meco we. Amá Uléécaa yee tó tumme tón urinyiri ne asei uinipee-i símisi tó ne Kirisi kupéneceo kémee.

3

Nkómeine fale kémee pikéikó kecáá nsímé

1 Nə nkpéni nyáni yare merócíre kari nò nyíse, néé iyé? Néé yare ke picó api ye n wa meco li kó tó pise re piké rítelé kerócáá wóí tóké nò nyíse nöké kelene ró céri? Néé li pise re nööké rítelé kerócáá wóí tóké picó nyíse piké kelene ró céri? **2** Nórinécúruu, nòo rítelé ke Kirisi uu kerócáá n wóí. Arákínj kémee kapi ri walaalë. Néé ke pisoi api ye ne ró céri. Pisoi nnéí yé fe api rítelé të ceru api kó ri keeni. **3** Nòo asei kecáá rítelé ke Kirisi uú ne pirókei rintíki uú

ne wəlu. Ai kewəle meni menyine kapí ne ri wəi, amá Nfáasəne məe Uléécaa kémee n léeri kapí ne ri wəi. Ai kə aparekpáncukú kecáá, amá sisoi pipi akinj kémee kari wólaalé.

⁴ Kari Kirisi ne rintiki tən ne Uléécaa tálə nnyə kari lə símisi. ⁵ Ai re tə müsu re tó fe ari ntónajə cire ne linyine wai. Amá Uléécaa ḥmane yee yee tíyese kari yee fe ari li wai. ⁶ Uyee tíyese kari panse nkómeine fale kémee pikeiká. Ai isé wəle-wəle ke Uléécaa uu nkómeine fale kémee ró pálə, amá unfaa kuu ró pálə. Isé wəle-wəle yee yee ne nkpo ka, amá Nfáasəne pő ne yee usoi nfáa həle.

⁷ Uléécaa yee pəe mekəe-me aparekpáncukú kecáá uisé wóile umeyəɔpi ame pəe likumúnje kpe-i n télu. Moisi keyu yee pəe télule hái, Isirayəeli pikó ápi yee pəe fe piké u riweríi. Ai kə re mesére ke Uléécaa meyəɔpi mē amé pəe we. In te isé yee yee ne nkpo n ka yé fe ii lə nyíse re Uléécaa meyəɔpi áme kusa piye, ⁸ íye ke Nfáasəne məe yee nfáa n he pōo yé pəe mesé wa? ⁹ In te isé yee yee n tíyese Uléécaa uú ne pisoi túhaane pinsímé nn kpi yee fe ii ró nyíse re Uléécaa meyəɔpi áme kusa piye, íye ke Nfáasəne mewai pōo yé pəe mesé wa? Ai n yé tíyesele ari panse asei pite Uléécaa inipəe-ii? ¹⁰ Tó fe arí maa re tən meyəɔpi məe pəe mekəe-me n télu metéí yee nkpeni kpule. Tən pəe mekəe metéí ne není mekó m mūnejisené, tó fe arí maa re není mekó yee me fele ái nkáripi. ¹¹ Asei kecáá, in te lelee ái mesére n we yé fe ai nyíse re Uléécaa meyəɔpi áme kusa piye, íye ke lelee mesére n we pōo yé pəe mesé wa?

¹² Tə ne meyíkiyiki tálənle ḥmaa. Lə nnyə karí ne tirópōo ne kefa kese símisi. ¹³ Tő, ári yee Moisi meco

kénírípi kéyu yarii. U yε pεe lε yariile re Isirayεeli pikó ápi kapε yε lε ke meyóopi mεe áme yε n nánjai amε yε meketən tu. ¹⁴ Amá li pεe kunísí pi ricole. Hái ne není-me, pi yε pin nkómeine kpure atelé n keeni, kénírípi kεse nε kέyu pi hilalenle, ápi fe piké ke lese. Ái líka nnya, Kirisi kupénece kémee njmane ke kénírípi kē ake yε usoi keyu-i le. ¹⁵ Hái ne není-me, pi yε pin Moisi Isé Atelé n keeni, kunísí kpεe nε welε kun cəlε. ¹⁶ Amá yare kai n wólaalε te úye yèè un píyei uncee rin-yá un Upíima-mě m pansepə, kunísí yèè lele. ¹⁷ Upíima uyε kapi nté n tee yεe nní Nfáasəne. Kei ke Upíima Nfaa nn n we ke usoi uu yε ne uripəo n we. ¹⁸ Lε nnya, tó mpí nnéi siyu-i ke kunísí áku nní n cálε, Upíima meyóopi yε mesére ró télusele yare kénípeenyánei kémee. Upíima yε ró panseserile təké kam təké ne menyíne u wa. Meyóopi nε metéí píima mεe mesére n taálε kémee kai lε wai.

4

Ari líka tu, amá Uléécaa yε pεe umemá ptima tó rimúísc

¹ Uléécaa yεe Unfanare kémee upikei ró pa. Lε nnya ke ikari ii ró tenelε. ² Tə piwahakei pεe isei n we késile. Ari nnóome ne pirókei wai, ári kə Uléécaa nsímé kέjééselε. Amá tə nsímesei yóólenle lin kpáiilε. Merála mεe re mítá úye uké yέ te tə Uléécaa inipεe-i asei pite le. ³ In te Nsímé Kecire kari n yóólε yε pisoi kuñmaha we, pεpεe m pəlu knn kuñmaha we. ⁴ Ke ketē nté uyóopi Setani uu inípεe pi rinhíla nnya, ápi pεé ne nsímé mmě kεfa təne. Üu yε njurei piké mmetéí mεe n wariyε yε. Metéí mě kέmee ke Kirisi meyóopi amε léemelε. Kirisi uyε

kémee kai Uléécaa léselē lin nyáni. ⁵ Ari yóólē te pisoi piké tirócúruu n nyáni, amá Upíima Yeesu Kirisi kari kekpéē waiselē. Tə ye maa re tő ne Yeesu nnya nópinékeikó le. ⁶ Uléécaa yee mékéee-mé mí maa re: "Metéí méké kuñmaha-i ta" metéí cire mee arókínj kémee tapaalē. Uyee peé lale uké tó rikpáiise. Lē nnyá kuu umeyøøpi mee Kirisi keyu kémee n kpáiilē tó céreise.

⁷ Tə we yare sipérétúhu kémee kapi lisøne piima rimpólō. Ai peé n nyíselē te ái tőo linyine tulaalē, amá Uléécaa nnanje mee linnéí wai. ⁸ Iwe nnyí nnéí ncopuri yee ró kálaalē in tó nyíkilē, amá ái ró feriyε, ári nyu íye kari yé wa, amá ári peé ripóo fóm te li pilukε ró masile. ⁹ Pisoi ye ró wéekuselenle, amá Uléécaa úu ró fóm. Ketení-i kari laanu, amá ári kpu. ¹⁰ Mesére kari Yeesu nnya mítá yei nkpo heirente, Yeesu nfaa nké ne kerómeen nyíselē nnya. ¹¹ Tə nfáa málε, amá mesére kari Yeesu nnya nkpo heirente. Li nyíselenle re mítá tón n kpu, unfaa ye irópiñε-i welε mesére. ¹² Li nkpo tó risale nódéké ne nfáa m má nnya.

¹³ Li Nléécaasimé ritelé-i wólaalē te: Ne ne kefa tenelē nnya kam símisi! Kemúñé kesé kē kari kesé nfatene kecáá má. Karí ne kefa n tene nnya ke tőo kó símisi. ¹⁴ Tə meykíyiki nyule re Uléécaa yee Upíima Yeesu pikpokpó kémee n yukuse yé kam uu kó umecó tó yukuse uu tíyesé tó ne nnó ari Uléécaa kekúrí sī. ¹⁵ Nō nnya kari lē nnéí wai re Uléécaa uké mítá yei meyá ne pisoi kefa fénne piké u ceri, pisoi peé yé u m pøønesé piké kó ne kulúi n kpariise pin umeyøøpi taáselē nnya.

Iye ke usoi uu yé nfatene kémee n we?

16 Lē nnyia ke tirópōá ári ye píkai caai. Mpá irópijé nnajé mmú nn n tenéri, nfáa ke Uléécaa uu ró n he ye mágá keyáa káye mípape kpáselenle. **17** Lē nnyia, neni mewee mmé-i iwé kari n le ii líka tu, ii ye kó náñai. I yé kam ii meyáopi píima menyine ró he meteneciré. **18** Ai lē kapi ye ne inípée n yé kecáá ke táo músu. Lē kapi ye ne inípée n yé ái ye náñai, amá lē kápi ye ne inípée n yé pô ne liteneciré le.

5

1 Tó nyule re irópijé nnyí kémee kari nní n we ye we yare kucánjí kunyine. Kun píyei n fori, Uléécaa ye keyómeca-pó káyo kee yé mesére n we ne ró mémpole. Ai pisoi pées ke mă, amá Uléécaa yee uricuruu ke mă. **2** Tó kó welé tón kucánjí kpé metene ñmápu, tón meyíkíyiki káipi tóké keróyo kee keyómeca-pó n we kémee lompo. **3** Asei kecáá, tón píyei keróyo ke-i n lompo, Uléécaa úu ye menjmane ró lesep. **4** Kumúnjé nkú nnéí kari nní irópijé nnyí kémee n we, tó ñmápulse yare ncóni mée ró nyíkilé. Ai re tó lale tóké irópijé nnyí kémee le, amá tó wéésile tóké ipi jé yee mesére n we kémee ló, liké wa re lelee yee n kpu ye nfáa teneciré kémee lompo. **5** Uléécaa yee tíyesé re liké lē kerómee conse. U unfaa ró hele. Lelee nyíse re u kale uké lē kuu tó riñnyi ró pa.

6 Mesére kari ikari má. Tó nyule re kumúnjé nkú nnéí kémee kari nní irópijé nnyí kémee n we, tó Upíima ketone ne ketaa welé. **7** Asei kecáá, nfatene karí ne sóné, ái lē kari n nyáni nnya karí ne kefá tenelé. **8** Tó mesei ikari málé tón la tóké irópijé nnyí kémee le tóké Upíima kémee ketone ha. **9** Lē nnyia kari kó náási re mágá tón irópijé nnyí kémee n we

néé tōn ikemee n le, irósoi iké ne u n sá. ¹⁰ Lë nnyä kai pise re ntónéí mmú, mپá úye uké ha Kirisi uké ne u túhaane. In te úye ye lisøne néé likópe unfaa kémee wa, liute uu umewai ihéé ýosu.

Kirisi ye tó ne Uléécaa kecøpe nsímé nyðønsε

¹¹ Tø nyule re li pise re piké ye Uléécaa wuri. Lë nnyä kari ḥmáópúlë te pisoi piké ntósímé ḥmurei. Uléécaa ye ró nyule n̄søne. Ne kɔ nyáni yare n̄d ne kɔ ró nyule n̄søne. ¹² Ani kape n nyáni re merócíre kari kɔ pinyíse n̄d kpálë. Amá tø lale nöké ncée yē nöké t̄d nnyä rikákori n wai. Lë kémee, n̄d ye nnyine yē ani ye ne p̄p̄ee ye lë ke iníp̄ee ii ye n yé ne ríyu n wéési s̄éésé. P̄ ápi ye lelee rikín kémee n̄ we waise. ¹³ Tōn isøho n tori, tó ne Uléécaa nkó ye mm̄. Amá tø n̄d kémee ne ntóyukpáii nnéí wele. ¹⁴ Nla ke Kirisi uu ró n̄ nyíse ye tirókín-i wele ari ye p̄eé ne nsímé mmú ḥmurei re usoi use kóló yeē pisoi nnéí kecáá kpu. Kuu nní n̄ kpu nnyä, pisoi nnéí ye kpule. ¹⁵ U pisoi nnéí kecáá kpule re p̄p̄ee nfáa m má ápi kape kɔ ne piisoi n le yare pimekó cire-i kapí we. Amá Kirisi yee pikecáá n̄ kpu uu kɔ pikpøkpø kémee yisi nnyä kapí we.

¹⁶ Lë nnyä kári kɔ nkpení úka nyáni yare kapi ye kesoimuñé ne n yé meco. Mpá karí p̄ee mekees Kirisi ne kesoimuñé kémee n nyu, ári kɔ nkpení lë u nyu. ¹⁷ Uye ne Kirisi pin timpéne, liute ye pansel lifále ke Uléécaa uu n wa. Likpure ye tómpøle, lifále ai léeri. ¹⁸ Uléécaa uyee ne Kirisi rintíki uú ne tó ne uricuruu kecøpe nsímé nyðønsε kémee kai lééri. Uyee kɔ ró forii re tøké pisoi picø ne kam piké u ne p̄ kecøpe nsímé nyðønsε. ¹⁹ Kirisi ke Uléécaa uú ne ritiki uú ne uricuruu ne pisoi kecøpe nsímé nyðønsε,

úu pimewai kópe kpísi uké nε pikei wa. U ró forii re tóké pinyóonse pε nsímé riyóó. ²⁰ Lë nnya, Kirisi yεe ró tumme re tóké nté upikeikó pεe nε urinyiri n tū. Tó ke Uléécaa uú nε nní tíkilë, ari yε pisoi sélei re: Ani Kirisi rinyiri nnya ñmurei piké nō nε Uléécaa kεcōpe nsímé nyóonse. ²¹ Kirisi úu akópe áka má, amá uyë ke Uléécaa uu arókópe cōnse. Uyë nnya ke Uléécaa uu nkpéni ró kpílë te asei pite.

6

¹ In lë, ke tó nε Uléécaa ari nní kesē n keisi nnya, tó nō pise re áni kapé tíye kefa ke Uléécaa uú nε nō n fénne liké méwoo wa. ² Uléécaa yε maa re:
Kai ituñe n tu re kέ íwe nō tέ nε ne kutu nō ricole,
ke keyáa ke n tu re kέ nónanéyu lø, nε nō comelε.

Lë nnya, ani kō te ituñe yεe nkpéni lë tu re Uléécaa uké íwe nō tέ, keyáa kee tu re uké nónanéyu lø. ³ Ai tu re tóké unyine ncée hε uké fe uké pirókei kémee ró kési. Lë nnya kari ñmóópulg te úka úu kapé tó nnya Uléécaa kupénece kémee loó. ⁴ Amá tó lale pisoi piké merówee ritiki piké kō yë te tó Uléécaa pikeikó le nε kefa kesé. Lë nnya kari ncón nε mpárí nε mpóócaai kémee merócíre muílë tān kahari.

⁵ Pi ró káiile api hánesi, api pisoi tálankée re piké pitele ró wa. Pikei api ró pelu ari kō kunønkū nε nkú fine. ⁶ Ari lë ke irósoi ii n kpáilë nε merónyuwé nε merócíre pimúlú nε merówai sōne nε Uléécaa Nfaasōne nε lë kari nla yíkíyiki m má ⁷ nε nsímései pisímé nε Uléécaa nnajé kpísi arí nε nyíse re tó Uléécaa pikeikó le. Asei likó lee irótøpilü kari yε nε uláarø rintíki ari yε kō nε merócíre tápisi.

⁸ Pinyine ye ríyu ró waiselē, pico pin isei ró waise. Pinyine ye ró pakarentele, pico pin tó lámaankee. Pi ró nyánile yare pinjōmē in kō ne asei kari símisi. ⁹ Pi waile yare ápi ró nyu, pin kō ne ró nyu nísone. Pi ró nyánile yare tō kpuwaalenle, tōn kō pēe ne nfáa má. Pi ye ne nkpa ró n lale, amá ápi ye pēe ró kō. ¹⁰ Pi ye n lale piké tirópoo caaise, amá lin pēe mesére ró láarú. Api ye re tō píwékō le, amá tō pēe pisoi meyā memá waise. Te ári líka má, in kō ne tō mágá yo má. ¹¹ Nô pirósáne Korenti pikó, ani kō te tō nô símisile ari kpáiise re tō nô lale ne këfa këse. ¹² Ari sirófa nô pesí, nôo násinéfa ró pesí. ¹³ Lë nnya kam nní nô símisi yare sinépipi. Nôké kō násinéfa meróco ripérésé.

Kirisi pikó piké pēpē ápi Kirisi ne këfa n tenelē ne pimecire tō

¹⁴ Nô ne pēpē ápi Kirisi ne këfa n tenelē áni kapé ye ripéne, ái kō pēe re li ye lë tipéne. Iye ke lisone ne likópe ai yé fe ai péne? Iye ke metéi ne kuñmaha aku ye ripéne? ¹⁵ Iye ke Kirisi ne Setani api yé fe api kómeine? Yo yee yé fe ai uyee Kirisi ne këfa n tenelē ne uyee úu Kirisi ne këfa n tenelē péne? ¹⁶ Yo ke Uléécaa këyo ne piléé kenyónse ake pénelē? Tô ne Uléécaa yee nfáa n te këyo le, yare ke Uléécaa ricuruu uu mí maa re:

Né kam am pikécpé n we tó ne pē tōn sóne.

Ne sónti ké Piuleecaa, pē piké kō panse pinésoi.

¹⁷ Uléécaa uu kō kpá re:

Lë nnya ani mpuri sané pikó pē këcpé le, ani iyaa n we.

Ani kapε ne líkperinkpεkó líka rikɔ, néeké pεe nó yøsi.

18 Ké pεe nónunésáa, nóoké pεe pinéjmáne ne pinékpére.

Né Upiima nnaŋe nnéí ute, née lë ma.

7

1 Pinésáne kεcire, tóo lë ke Uléécaa uu mí maa re u yé wa te. Lë nnyá, tøké mewai kópe mεe yε ipinje ne rikínj n caai hεere. Tøké n ñmósópúlë, irósoi iké n kpáiilë tøn nísøne Uléécaa wuru.

Lelée ye Pøøli mpðønare n hε

2 Ani kapε násinéfa né pesí! Ari úka líka caai. Ari úka riwárarase, ári kø úka likó yøsi tøké n te. **3** Ai akópe kam nò pále nnyá kam lë símisi. Yare kam pimáa mí masí, mýpá lin nfáa née lin nkø, tø nò lalé meyíkíyiki. **4** Ne ne ripðó nò láárulé meyá. Nónéco yε rikákøri né wele nísøne. Nò yε nnécónj nnéí kémee rinékínj niŋkusele ai pεe meyá né n lááru.

5 Hái karí ne Masetuwaani kεtē kémee n tuipø, ári mewénte yε. Iwe nnyí ncøpuri kari kei yε. Tó ne picø picéŋjaankεe yε mpí, iwame yε kø nnyí kerófá-i. **6** Amá Uléécaa yèè pë apøø nyee n caailë ikari rikpásele. Uyee tíyese ke Tiiti mεkame amε ikari tó rikpáse. **7** Ai umekame ñmane mεe ikari né rikpáse, amá kuu kø né n símisi lë kani kø uyε ikari rinkpáse yee kø ikari né rikpáse. U ró símisi re lelee n wa yε nò ricóŋle hái nøn la nøké piyéne né rikpá, nøn kø kεnécáá tøpu. Lelée tíyese kai meyánsei né larisi.

8 Mpá rítelé tø kamí pεe nò n wøipø tin nðanépðó n caaisé, ám nkpéni ne ri téni. Ne nyule re rítelé tø ne pεe kumúŋjé kunyine-i nðanépðó caaisele, amá

am nkáripi ne ri téni. ⁹ Li nkpéni né láárúle. Ai re kam nónanépóo n caaisé nnya, amá ke nónnnépóoccaai nn n tíyese ani mífine conse nnya. Uléécaa yee pée la re nónanépóo aké lë caai. Ai pée nkpéni mesé wai re ári líka nò caai. ¹⁰ Mpóoccaai mée Uléécaa kémee n léeri yèè meyíkíyiki tíyesele usoi uu mífine conse, Uléécaa uu uriyu lèlu. Ári mmé téni. Amá mpóoccaai mée keté nté likó kémee n léeri yèè ne nkpó kale. ¹¹ Tinételé ye nónanépóo caaiselé yare ke Uléécaa uu nì la: Ani ripaí kuláa píima kpé kai nkpéni nò n wa. Ani yë kani nkpéni nìla m má re nöké lisøne n waii? Ani yë kani nkpéni ne nónanékópe piyámne n yóøe? Ani yë nóménéwai kópe men nkpéni nò cónjlee? Ani yë non nkpéni riwure máa? Ani yë non nkpéni meyíkíyiki wéesi nöké piyéne né rikpáa? Ani yë kani nkpéni n ñmáópúllee? Ani yë kani nkpéni nì la nöké uwakópekó kutu ripasaa? Nò linnéi wale aní ne nyíse re áni nsímé mmé kémee líka caai.

¹² Ai uyee akópe n wa née uyë kapi akópe n wa nnya ke née rítelé wái. Amá ne lalé nöké ncée yë nöké Uléécaa inipée-i nyíse re nò kerópiré nyenule. ¹³ Lë nnya ke nóménéwai ame ikari tó rikpáse.

Ai nkíñniye ñmane kaí ne ripá. Ke Tiiti uu nökénenéee ne mpóonare n yisime re nò nónnnénéí ukumííri peseme nnya, li ró láárúle ái ne kusa. ¹⁴ Ne ukeyu-i nò pakarele, áni iseí né lukeise. Tó ye mesére asei nò símisile, ai kò nkpéni nyíse re ne alari málé ké Tiiti keyu-i nökénenécaá rikókori n wai. ¹⁵ Kumúnje kpe-i ke Tiiti uu pée nökénenéee nì we, nò pée u waiselenle, ani kò kusáne u yósu nísøne. U ye likecáá léiselé uu nò n la ai tósu kuú pée nò nì la. ¹⁶ Li né niñule re ne fe am ye mítapá yo kémee ne ripóo nò larisi.

8

Nfanare kémee piheε

¹ Pimárecō, to la təké lě ke Uléécaa uú ne Masetuwaani-pō uicápine kəfa n fénne nō símisi.

² Li pεe ncónj píima kémee pi tanle aí ne pi peikεe hái. Mpá ke íwε ií pεe ne pi n tóηaaalε, piakiŋ yε pεe niŋule, api pεe ne nfanare hε. ³ Ne ne inénípεe yεnle re mágá úye yεe meyéne mese lě kuu kuheε n we hε, hái api fáause piricuruu mela kémee. ⁴ Pi pεe tā ricónjle re təké ncée pi hε pε piké kə piliká hε piké ne Uléécaa pisoi pεe Yerusalem-pō n we lémpo.

⁵ Pi wale ai tásu lě kari pεe m músu. Pimecire kapi mεfoí Upíima pa, api kə limemáá pimecire ró pa Uléécaa mela kémee. ⁶ Lě nnya kari Tiiti pise re uké nōkenémee hapo uké lě liké ne kétə tu yare kuú pεe nla pikei pε n kóraane mēcō. ⁷ Nō pimámá le Uléécaa likó nnéí kémee. Nō nfatene mále nən kə nsímé nyu, nə kə Uléécaa likó picére masile, áni kə siká má. Nō kə nla ró nyíselenle. Lě nnya, ani kə mewai səne mmé kémee nōlinékó ne nfanare hε.

⁸ Ai re isé inyine kam nō pálē te ani i ritiki nnya kam lě símisi. Lě ke pico api nní n ηmáópúlε nnya kam la nōáké kə ncée yε nōké nyíse re nə mesei nla mále. ⁹ Nōrinécúruu yε nyule lě ke Urópíima Yeesu Kirisi uú ne kəfa nō n fénne. U pεe umámá le, uu nō nnya umecire waisé úwækəó re uké uiwe ne ritiki uké ne nō waisé pimámá nnya.

¹⁰ Lě nnya, ne la kέ nkpéni nnékó nō maa ítəhə nnyí nsímé kémee. Lelee yé pikei nō wa. Nōo yemi pifoí ítəhə nnyí kemúŋé wa, nōo kə yemi mεfoí nōinékó pa yare kani yé n fe. ¹¹ Lě nnya, ani nkpéni pikei pε wa n̄səne ne kétə-pō yare kani yé n fe ani wai

ne kefa kesé yare kaní pee n kóraane meco. **12** Usi yèè un ne kefa kesé n he, pi ye uiheé iyé yosile nisone. Aai lë kári m má kapi ró písei.

13 Ai re nöké nóménécíre íwe tā nöké ne pico lë. Li pise re nó ne pë kani nní n léni nöké kucó m má.

14 Lika ái ituñe nnyí kémee nò párlë. Nò málé nòn pico fe. Nò fe ani pë kai m párlë léni. Lin kò píyei n ka lin nò rimpári, pë pin m má, api kò nò léni. Lelée yé tíyessé ani nónnénéí mmú n sá. **15** Yare kai Nléécaasimé ritelé-i n wólaalë te:

Pepes meyá n kóoi ápi lika pico sanjai,
lika ái kò pepes nkáripí n kóoi ripári.

Tiiti ne upisenco kecáá nsímé

16 Ne Uléécaa pakare re u njmópú mmé kamí pee nòkenécáá m má ncó Tiiti kémee wa nnyá. **17** Tò u maa re uké nòkenémee hapo uu ñmurei. Uricuruu ye pee riholé nisone re uké nòkenémee hapo. **18** U ne urókó use yee Nsímé Kecire n yóolë pin Uléécaa icápine nnél kémee u waiselë kari tum. **19** Ai kò kpá re icápine iyee u lese uké ró sárü tòké ne nfanare pikei mpí pee nní arónípe-i n we kecáá m paílë. Lelée yé Upíima meyoopi lese ai nyíse ai kò lë kari nla m má tòké ne pico n léni lese ai nyíse.

20 Ari la unyiné uké fe uké ró kési re ári ítahó píima nnyí kapi nní arónípe-i n wa kecáá nisone paílë. **21** Ai Upíima keyu-i ñmane, amá ne pisoi siyu-i karí la tòké wa yare kai m pise.

22 Tò kò urómárecó use pi ritikiselé. Tò mepehë kulúi kémee u peenle ari yénu re úu siká má. Uu kusa kò nkpéni ne ripóo nóláárú. Li kò nkpéni ikari piheé u rikpáselé re uké nò lë. **23** In Tiiti, uyé ne unéséncó le un kò nòkenémee unékeicó. Pimárecó

picō pεε u n tīkilē pō ne Uléécaa icápinε pitumε le. Pεε keisile re piké ne Kirisi ríyu waisε. ²⁴ Ani pi nyíse re nō meyíkíyiki nla málε, pisoi piké pεé ne Uléécaa icápinε-i yé te nō mesei nla málε, api kō ceru re ne alari málε kē nōkenécáá rikókɔri n wai.

9

Lē kapí ne pimárecō pεε Yerusalem-pō n we n lénine

¹ Ai nkápáni pise re kē ítəhō kani yé ne Uléécaa pikó Yerusalem-pō n ha kecáá nnyine nō wói. ² Nε yε te li nórinécúruu ripóo wale re nöké pi lémpo. Lē nnya kam Masetuwaani pikó kémee nōkenécáá rikókɔri wa am pi maa re pimárecō pεε Akayii keteni-i n we yε hái yemi-mε pimecire picápinε máálenle re piké tóhō. Nópinéñmōópú yε týyesele pimeyā apí n la piké tóhō. ³ Mpá ne lē, pimárecō mpí kam nōkenémee tumpo nöké meyíkíyiki nóménécíre n cápinε yare kam mí ma nnya. Ne nsímé mmú kémee nōkenécáá rikókɔri wale. Am la liké wa re méwoo yε me. ⁴ Insá lē, tó ne Masetuwaani pikó tōn n hapo, nōnsá kahané nóménécíre n cápinε, isei yé ró li re tō ne méwoo ripóo nō larisi nnya. Isei yε kō nō ticuruu lenε. ⁵ Lē nnya kamí musí re li nyam te kē pimárecō pē tñjmóópuse piké ne kekpéē né wa piké ha ítəhō iyē kani mí maa re nō ne kefa kese pa kecáá m paílē. Ké ne n tuipó, pin linnéí nyónsentε api yekei. Kei kai yé pεε nyíse re kefa kese kaní ne tóhō, áni kefa kémee téni.

⁶ Ani n nyu re úye un nkáripi n lukesi, nkáripi kuu yε kpasi. Uye un meyā n lukesi, meyā kuu yε kpasi. ⁷ Li pise re nípá úye uké ne uripóo he yare kuu urikiŋ-i n wa. Uu kapε ukefa-i n téni, ái kapε kō ne

ńnańę. Li we re uyee yę ne mpóonare n he kę Uléécaa uú la. ⁸ Uléécaa yé fe uu mŕpá yo mpuri nō he, líka ái yé pęe píkai nō ripári, ani kō mŕpá yo meyā m má nōn ne mewai sōne wai. ⁹ Lę kai Nléécaasimé ritelé-i wólaalę te:

U yę ukefa nnéí ne píwækő lisōne wale,
mesére ke unfanare nn we, ńn ye tene. ¹⁰ Uléécaa
yęe yę ipuri ulame he uu lukesi uu kō iluke u
he uu le. U yé kō nō lę kai nō m pise he, uu
kō tíyesę ai meyā wai nónnéfanare pikei pó
ne n taálę. ¹¹ U yé tíyesę ani mŕpá píyei m má
ani yę ne mesére n nyíselę te nō nfanare pikei
piwai lale. Pisoj meyā yé pęe nólínéheeheę
kani pi m pásii nnya Uléécaa pɔɔnesę. ¹² Lelęe
pi m párilę kani lę pi pa. Ái Uléécaa pisoj
ŋmanę ke nfanare pikei mŕpi api yóriyę. Pi
kō tíyesęle pisoj meyā pin Uléécaa pɔɔnesente
hái. ¹³ Nóménéwai mmé yę mewai kęcire lę
hái. Me yé tíyesę pisoj meyā api Uléécaa ríyu
waise, kani n nyíselę te nō Kirisi Nsímé Kęcire
ńsōne tikilenle nnya. Nō yę kō nólínékó kpísile
nō ne Uléécaa pisoj pęe Yerusalem-i n we ne
picę nnéí ani hóone. ¹⁴ Kapi n yé te Uléécaa
yę meyánsei kęfa ne nō fennelę nnya, pi yé
nókenécáá keyóme yáási api kō nō n la. ¹⁵ Töké
Uléécaa pɔɔnesę kuú ne lisōne lee ái licę m má
nō n he nnya.

10

Poɔli yę upikei mewee kęcáá s̄imisi

¹ Néé Poɔli, nę kapi n tee re ne yę nen nókenékúrí
n we am nóinénípęe n wuru, nen ketaa-po n we,

am nō n senkeε, ne la kē rinécuруу ne Kirisi nnare ne umewai səne ritiki kē ne nō pise re: ² Ani kapε tīye, nən kumúŋe kúye-i nōkenémee n hapo kē nō senkeε. Ne la re nən ha n hapo, kē pəpeε m mūsu re kesoimunjé karí ne pirókei wai ne kέyu papisi. ³ Tə pəeε məsei sisoipipi le, amá ái kesoimunjé atəpi aco kari təpu. ⁴ Ai sisoipipi itəpilü ke təo ne arótəpi wai, amá itəpilü yee m páápú in Uléécaa-i léeri karí ne təpu. I yε fele ii Uléécaa pilaař imelé láuli. Iyε kari yε ne sinóometahai pepirente. ⁵ Iyε kari yε kə ne lē nnéi lee ríyu n wéési, lin limecire síkalē lin ne ncée tápaalē te pisoi ápi kapε Uléécaa céri pepirente. Tə yε pisoi simúŋe cōpiile, ari tīyesə api Kirisi m pakarelē. ⁶ Tə merócire picápine masile təké pipakarecire kutu ripasa, nən píyei m pakare ne kétə-pə.

⁷ Ani m̄pá yo mewee ripaí. In te nōkenécəpε unyinε yε yε te u məsei Kirisi ukó le, uké céri re tə ne kə umecə Kirisi pikó le. ⁸ Mpá nən nnaŋe mmə ke Upíima uu né n he ne rikókəri piwai nkáripi n tónse, isei ii né wainε. Li we re u ró n hele re təké ne nō lē nəké ne Uléécaa ncee kémee papisi. Ai pikópε kari nō la. ⁹ Am la liké n we yare ne ne anételé nō náraasentelε. ¹⁰ Pinyinε yε símaankεe re n̄e Pəołi atelé kam yε n wóı nsímé yε m̄pape ne itisi təsile, amá nən pikékúrī n we, am panse unárei nnénóosimé n̄n kə pεé mulú. ¹¹ Uyee nní lē n símisi uké nse kō n̄səne re: Lē kari ketaa-pə n̄ we tən ne arótəlē wólu, ne lē kari yε ha nōkenékúrī n̄ we tən wai yε sále.

¹² Ari káipi tō ne pəpeε ápi yε pimecire nnyáā n yekei təké n sá, ári kə la təké merócire ne pi múnjeisene. Pi pikemúŋe cire mále kapí ne

pimecire m músu, pin kei paílē pin ne pimecire pico múngeisené. Pi piníri le. ¹³ In tóo, ári méwoo rikókori wai liké ha ne síto sinyine rifaau. Ke Uléécaa uu nókenémee pikei ró n forii, u pisito ró nyíselé. Sesee kerómúnjé kari n kpísine. ¹⁴ Nō kei kari yé ne pirókei n tu kémee wele. Lé nnya kari pifoí nókenémee ne Kirisi Nsímé n hápo, ári pikei ke Uléécaa uu ró n forii ketó rifaau. ¹⁵ Tó, ári pico pikei kapi nókenémee n wa ne méwoo rikókori wai. Tó ne músu le ricuruu re nónnéfatene yé meyá wa, tóo kó fe ari keisi ai lë tósu ái ne kényu n sì. Amá ári yé wa liké pikei pë ke Uléécaa uu ró n forii sitó rifaau. ¹⁶ Limemáá kari yé pëe fe arí ha sité see ne ketaa nò n we kémee Nsímé Kecire yóó. Ari la tóké ayu nyé-i ke pico api pipikei n wa kémee keisi tóké pëe pipikei kapi piwai m masí nnya rikókori n wai.

¹⁷ Uye un n la uké umecire ritaásé, uké lë ke Upíima uu n wa nnya umecire ritaásé. ¹⁸ Li we re ái nkó yee umecire m pakarente yee Upíima kémee ríyu má, amá nkó ke Upíima uu m pakarente yee ríyu má.

11

Pøoli ne pëpëe n kíraase re pi pitumé le

¹ Hói pinékó! Ani n kahari aní ne né kóm, mípá nen n wai yare isjhó kam tóri. Ani ne né n kahari. ² Ne nókenécáá iláaro yee Uléécaa kémee n léeri wailé. Nō we yare ukpére yee úu utisi n nyu un kó kpáiilé kam utisi use kóló n félei. Utisi uyee nní Kirisi ñmaa. ³ Amá iwame yé né wele re nókenémúnjé yé caai ani Kirisi ne ketaa wai, ani këfa këse ne pitiki u yá yare ke iwáa ii Efá kemúnjé ne mesohó n caai mëco. ⁴ Ai líka nnya kam lë ma. Uye yëè un n ka,

un Yeesu nsímé nó rin-yóó, mپá linsá mmě kari nó rin-yóó, un kő nfáasəne nnyine nsímé nó n símisi, mپá linsá Nfáasəne kani n̄ yosí, née un Nsímé Kecire nnyine nó rin-yóó, mپá linsá mmě kani n̄ yosí, li yε ne nó risále ani mesε ne mesε ηmurei.

⁵ Am pakare re pisoí pě kani nní n nyáni re pitumε píima yε linyine né fe. ⁶ In n la, ám nkpéni usíményuwε píima unyine, amá Uléécaa menyuwε áme né párlilε. Mpá píyei ne mپá yo kémee kari tíyesε ani l̄e ceru. ⁷ Ne Kirisi Nsímé Kecire nó riyóolε ám ihéé ika pise. Ne menécíre ricepisele kē ne n fe kē nó rińtaásε nnya. Akópe kam pεe l̄e waa? ⁸ Kam pεe nókenémee n keisi, Uléécaa icápine ic̄o yee pεe né hééle. Né fe am te iyε kam yáai am ne nó leni. ⁹ Kumúnjé kp̄e-i kam pεe nókenémee n̄ we, íwε yε pεe né lonlε, amá ám nó úka líka pise. Yeesu pikó pεe Masetuwaani-po n léeme yε pεé ne leleε m párlilε né kale. Am pεé la kē nó n nyikilε yare nc̄oni. Ne keweesi, ám kő la kē nó n nyikilε. ¹⁰ Kirisi nsímései meε kēnémee n̄ we kam la kē ne nó símisi re: Úka úu yé fe uké Akayii ketē nnéí kēcáá lirikəkəri né kpu! ¹¹ Yare ám nó la nnya kam l̄e símisi née íye? Ai l̄e! Uléécaa ricuruu yε nyánile re ne nó lale!

¹² L̄e kam nkpéni nní n wai kam yé ne piwai n ηmóópúlε, pεpεe icée n wéési piké ne rikókəri n wai re tó ne pě pikei yε pise le ápi kape lincee n yé nnya. ¹³ Lipite pě ápi pitumε yíkíyiki. Pi pikeikó le pεe n kíraase pin wai yare pi Kirisi pitumε le. ¹⁴ L̄e ái nkápáni lisáŋja linyine! Setani ricuruu yèe ripólóle uu kíraase re u metéí ulleecaatumε yíkíyiki le. ¹⁵ L̄e ái nkápáni lisáŋja linyine re upikeikó piké ripóló piké kíraase re pi Uléécaa asei ute pikeikó le. Amá l̄e ke

piliwaiwai ai yε nε kétə ní kpu lεε sónti liké nε pi tεnε.

Pəɔli iwe kuu itume pikei kémee n li

16 Ké kə pimáa nó rikpá re úka úu kapε nε n nyáni yare nε usəhətore le. Néε nən lε nε n nyáni, ani məsε ȱmurei kέ lε n we néekέ kə nε lε nnya nkáripi rikókəri n wai. **17** In n la lε kam nní n la kέ maa ái lε ke Upíima uú la. Li né we yare kέ rikókəri wa nnya kam lε símisi yare usəhətore. **18** Lε kε pisoi mεyā api nní kesoimuňé nε rikókəri n wai nnya ke née kə la kέ rikókəri wa. **19** Nórinécúruu nən kə ne mewéésesəhə má, amá nə ye kə pεe piníri nε n kaharile. **20** Nə ye n kaharile api ilásı nó tini api nólinékó le, api nólinékó nó yόsu, api kεcáá nó nyánei api sipesē nó túúni. **21** Li isei nε wele kέ ne m̄ maa re to rinárei málε.

Mpá nε lε, nε nkpéni símisile yare usəhətore re lε kέ pico apí nε rikókəri n wai kε née kə fene kέ nε rikókəri wa. **22** Nénte lipite pεe Pi-Epíree le néeen kə U-Epíree? Nénte pi Isirayeeeli piká lε néeen kə Isirayeeeli ukó? Nénte pi Apiraham pipirε le néeen kə Apiraham kεpirε? **23** Nénte pi Kirisi pikeikó le? Kέ nkpéni símisi yare li nε panselenle: Né nε Kirisi ukeikó le nən pi fe. Li we re nε kəsile am pi feriyε. Pi məsérə akpanii nε wailε ai pi feriyε. Nε ipépi yεnle n̄səne am pi feriyε, am kə mεyíkíyiki məsérə nkpo heirente. **24** Mεpehē menupū kε Pisuifi api nε káii. Məsε áme we aféena kapi ye m̄pá mékaii mέye kémee iséí nε súúkεe. **25** Mεpehē metaani kε Rəm piká apí nε nséí nε káii. Məsε kapi apare nε tapisi re kέ kpu. Metaani kε míni amé kuróninɔi rimí, am míni-i tonε ketúnjé nε kesine nnéí. **26** Nε inécée kului kémee ikói nε míni nε piyaa nε pinéyucɔ Pisuifi nε mpuri sanε pikó nnya nkpo heirentele. Nε ayu nε acesi kεcɔpε

nkpo heirentelε, am kɔ mínimaa kémee ne pεpεe n kpárálε te Kirisi kapi tíkilε anipe-i nkpo heirente. **27** Ne pikei pape-pape wale am kɔ íwe píima yenu. Mesére ke nnəni nñ ye né tu, nkú ne nníre nn né wai, am ye anóá paasi ám la, nnyiyε nn né loni am ilú paa kέ tā. **28** Ne kɔ mípá keyáa kέye Uléécaa icápine nnéí kecáá múslue. Am nkpaní la kέ nnécón mmé pō tinəo maa. **29** Uye un tinárei rinyinε m má, né ne kɔ panselε unárei. Uye un akópe n wa, li ye rinépóo caaiselε.

30 Lin n we re usoi uké rikókori wa, tinénárei ke née ne rikókori waine. **31** Upíima Yeesu usaa Uléécaa ye nyule re ám kiraase. Uyee mípá píyei ipakare te. **32** Kamí pεe Tamaasi kuyu-i n we, uyóopi píima Aretasi ye pεe unyinε kuyu iwéése tinle, uyε uu pεe pisoi kuyu sipoo-i tápaase re piké né tī. **33** Amá pinyinε api né kpísi api menére menyinε-i wai apí ne mmelε kupole kpíre-mē súisepo am ne uanipe-i njméherεe.

12

Pəəli meyene ne usiláré

1 Li pise re kέ rikókori n wai, amá rikókori ári kɔ pεe nyamí. Amá ne nkpení lalε kέ menéyenε ne siláré ke Upíima uu né n nyíse nkó símisi. **2** Ne Kirisi upiretiki unyinε nyule. Ijmē kεfi ne ina ye nnyí ke Uléécaa uu u n kpíipø uú ne keyómecaa-pø ripóhø táánú kémee ukεkúrí sī. Am nyu un uisoipiŋε nnyí kémee we née úu ikemee we, amá Uléécaa ñmane yee nyu. **3-4** Ne pεe nyule ñmaa re li usoi uyε kpíipøle aí ne keyómecaa-pø Uléécaa kekúrí sī, amá ne kɔ kpáne re ám nyu un uisoipiŋε nnyí kémee we née

úu ikeméé we, amá Uléécaa ñmane yee nyu. Kelō ke-i kuú pee awahanoo anyine kõ kái usoi ncée n he re uké fe uké símisi. ⁵ Né fe am liute uyē mpuri nnya rikókori wai. Amá in tinécúruu ñmaa, in n la tinénárei kecáá kam n nyu nnya kam yé fe am tikókori wai. ⁶ Nen pee n la kē rikókori wa, úka úu yé fe uké re isohā kam tóri. Asei kamí pee né ri wainé. Amá ne menécíre müülenle. Am la unyiné uké kenécáá kemúñé kenyiné wa kee lē ke pisoi api kenécáá n nyáni née kapi n kómei n fe.

⁷ Am kape ne lipíima lē ke Upíima uu né n nyisé nnya rikókori n wai nnya ke itói inyiné ii inépijé-i we. Setani utume unyiné yee né fápii re ám kape ne rikókori n fulaalé nnya. ⁸ Meprehé metaani kam Upíima pise re uké itói iyé né lese ⁹ uu pee né pesé re: Kefa kamí ne pó n fénnelé ye ne pó piyelé. Tipónárei kémee kam ye nnénaqe nyisé. Lē nnya, né tinénárei nnya rikókori wa Kirisi nnaqe nké ne kenémee n nyisé. ¹⁰ Lē nnya, tinénárei ne alé kémee kam ní we ne íwe ne piwéékuse ne mpóócaai kam Kirisi nnya n yénaalé ye né láárúle. Li we re ne ye nen tinárei m má kam pee meníngé páápú.

Lelée Korenti pikó kémee Pøøli nfasimé n tanaalé

¹¹ Ne nkpení símisile yare usahatore, amá nðo tíyese kam lē wai. Nðo yé pee meníngé kenécáá nsaone símisi. Mpá nensá líka n tu, pë kani nní n nyáni re pitume píima ápi líka né fe. ¹² Kumúñé kpe-i kam pee nökeméee pinékei n wai, nò pee nnéniŋe mípá ncáø n-ye kémee ne mewaisaŋa ne mewai píima yenle. Lelée nyisé re ne utume le. ¹³ Yo kecire ke Uléécaa icápiné icø ii yé ai nð pári? Insá kám líka

nó m pise re ani ne né lē. In leε ni, ani nnécaai mmē né sárei!

14 Ne kō menécirē picápine masile kē metáánū nókenémee hapo. Nen kō n hapo ám nó pisene re ani né lē. Ai nólínékó kamí la, amá nórinécúruu kamí la. Asei kecáá, ái sipipi seε yε cápinente asi pisáa ne píni yekei, amá pisáa ne píni pεε yε cápinente api pisipipi yekei. **15** Né né rinépōo ne nókenécáá menémá caai am kō rinécúruu kpísi am nókenécáá he, ái yé né ricóη. Lē nnya, nó nkáripi né n la re ne meyánsei nó la nnyaa?

16 Nórinécúruu yε nkpéni yé te ám nó úka pise re uké né lē. Unyine yé kō fe uu re ne uyaaluke le, mesəho kam nó pínei amí ne nó fe am menípεe le. **17** Née pε kam nókenémee n tumpo unyine kamí ne ritiki amí ne nólínékó yósu amí n te? **18** Ne Tiiti riñmáópúsele re uké nókenémee hapo, am kō u ne urómáreco ucə uyε tumpo. Nó fe ani re Tiiti yε nólínékó yəsile uú n tee? Yare ái kəmuñé kese ke tó ne uyε arí ne keisi tən kō ncée nse tikilē néε? **19** In n la, hái məkəe-mε kani nkpéni müsu re alari kari nókenémee wéesi. Ai nkpani lē. Tó ne Kirisi kupéneco kémee kari Uléécaa kεyu-i símisi. Pimáreco, tə lē nnéí wai re nəké ne Uléécaa ncee kémee papisi nnya. **20** Ai líka nnya kam lē wai. Ne wuru re né ha nó leepo áni we yare kamí pεe n la, nōo kō yenu re ám we yare kaní pεe n la. Ne wuru re pitele ne kufatoi ne kuwóí ne íkeñene ne alé ne iwáhó ne píyuwélaa ne méwoo méwoo piwai yé nókenécəpe n we. **21** Ne kō wuru re kē ne m pεepo, Uléécaa yé ha nónénípεe-i iseí piwaisε né rikpá. Nópinékó meyā pεe ne mewai kópe n nojłē

yare kapí pεe n wai yé ha tíyεsε am téni hái. Api kahane pimekperinkpewai ne pimesicirewai kapí pεe n wai kepire rintó.

13

Icelaa tərəə ne iyáhaa

¹ Metáánū kam nní nókenémee sónepo. Li wəlaalē te píseérakóó piké yε pité née pitaani tu api kelenε usoi akópe pa. ² Pεreε pεe mekeε akópe n wa ne píca nnéi kam ne máne. Am neni nókenémee we amá lě kam pεe menéhape líru kέmee nō n símisi kam kə nkpéni pisímé nō kpálē te nen ha kə nókenémee m pεepo, am nō úka nnári wainε. ³ Nə lale nəké yé te Kirisi yee kenémee we un ne símisi née yo? Nō kə yε. Kirisi úu nókenémee rinárei má, u unnaŋe nyíselenle. ⁴ Mesei ye me re u pεe rinárei málε apí ne kunapéékóó kecáá u karii. Amá Uléécaa nnaŋe kuú ne nkpéni nfáa má. Tő ne kə ukupénečo kέmee rinárei málε. Amá nō kam ani yénu re tő ne kə Uléécaa nnaŋe nnyá tó ne uyε kupénečo kέmee nfáa yε. ⁵ Ani nórinécúruu nóménécíre ripaí ani yénu re nfatene ye nókenémee wee? Ani yε te Yeesu Kirisi ye nókenémee wee? Née no ripaile áni yε te nə nfatene má? ⁶ Amá ne músu yare nō kam ani yénu re tő ári nfatene paalē. ⁷ Tə ye Uléécaa ne nō welε re áni kapε akópe áka mpuri piwai rikpá. Ai lě karí la təké ne nyíse re tə alari málε, amá tə la re nəké yε fe nəké mewai sənε wa, m̄pá nən m músu re tő ári líka fe təké wa. ⁸ Ari nnaŋe nika má təké ne nsímései tápisi re nín kapε leemε. Lirókó yee təké wa nsímései nké leemε. ⁹ Tə ye tən tinárei m má, nən nnaŋe m má, li yε ró n láárúlε. Lě kari Uléécaa m písei yee re uké

tíyesé nöké nfatene kémee m pelu. **10** Lë nnya kám nní nökénékúri n we, kam te kékencire rítelé nò wóipo, nén píyei nökénémee n tuipo, ám kapé nè nò ní senkees nnya. Upíima ye nökénécáá nínahe nè hélere kék nò n ñmóópúsé nón nè kéyu sì. Uu nínahe nè hë re kék nè nò ritékéé.

11 Ketume kai lë wa, pimáreco! Liké nò n lááru nón nè pipele ñmóópúlë. Ani ikari n kpariisené nón kò rinóo rise má. Ani nè nörinépóo n we. Uléécaa yee níla m má uu ye akín niñukuse uké nökénémee n we.

12 Ani nóménécoppecire ripirane ani memáreco yáhaane.

Uléécaa pikó nnéí ye nò yáási.

13 Upíima Yeesu Kirisi uké ípeeléé nò nyíse. Uléécaa uké níla nò nyíse. Nfáasone nké kò nönnénéí kémee n we nké nò ripénesé.

Nkomine Fal Rit   Sola New Testament

copyright © 2010 UEEB/SIM au Benin

Language: Sola (Miyobe)

Translation by: SIM International

Sola, Nkomine Fal Rit  

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

    You must give Attribution to the work.

    You do not sell this work for a profit.

    You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

    You include the above copyright and source information.

    You do not sell this work for a profit.

    You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

1bac8ff9-a7c9-52ef-bb5e-7155dd6ba1a1